

МОСІЙЧУК ІРИНА к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту, маркетингу та готельно-ресторанної справи,
Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

«ЗЕЛЕНІ» ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах глобальної екологічної нестабільності, кліматичних змін та посилення регуляторних вимог підприємства змушені адаптувати свою діяльність до нових стандартів ведення бізнесу. Зростання ролі екологічної відповідальності та сталості спричинило активізацію процесів екологізації інвестиційної діяльності. Зелені інвестиції стають не лише інструментом зменшення негативного впливу на довкілля, але й важливим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Зелені інвестиції – це вкладення капіталу у проекти, орієнтовані на екологічну безпеку: підвищення енергоефективності виробництва, перехід на відновлювані джерела енергії, впровадження принципів циркулярної економіки та скорочення обсягів викидів парникових газів. Діапазон таких вкладень є надзвичайно широким – він охоплює як спорудження генеруючих потужностей на основі сонячної, вітрової та інших видів чистої енергії, так і модернізацію систем поводження з відходами, розвиток екологічного транспорту й раціональне використання земельних ресурсів.

Відмінною рисою зелених інвестицій є їхня подвійна природа: вони одночасно слугують інструментом екологічної відповідальності та джерелом економічної вигоди для підприємства. На відміну від традиційних капіталовкладень, ефект від «зелених» проектів виявляється не лише у фінансових показниках, а й у зниженні регуляторних ризиків, зміцненні ринкових позицій та підвищенні довіри з боку інвесторів і споживачів. Саме тому в сучасній економічній літературі зелені інвестиції дедалі частіше розглядаються не як додаткове навантаження на бізнес, а як стратегічний актив, що забезпечує сталу конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

У міжнародній практиці зелені інвестиції тісно пов'язані з концепцією ESG (Environmental, Social, Governance), яка передбачає інтеграцію екологічних, соціальних та управлінських критеріїв у діяльність підприємства. Вагомий вплив на розвиток зеленого фінансування має політика Європейський Союз щодо впровадження Європейського зеленого курсу (European Green Deal), що стимулює підприємства до переходу на екологічно безпечні технології та суттєво обмежує доступ на ринок ЄС для компаній із незадовільними екологічними показниками. Для України, що прагне до євроінтеграції, це означає необхідність прискореного переходу на «зелені» стандарти як умови збереження зовнішньоекономічної конкурентоспроможності.

Наслідки світової фінансової кризи 2008-2009рр. стали ідеальною точкою відліку міжнародного піднесення “зеленої” економіки, що підштовхнули світове експертне співтовариство до перегляду традиційних моделей

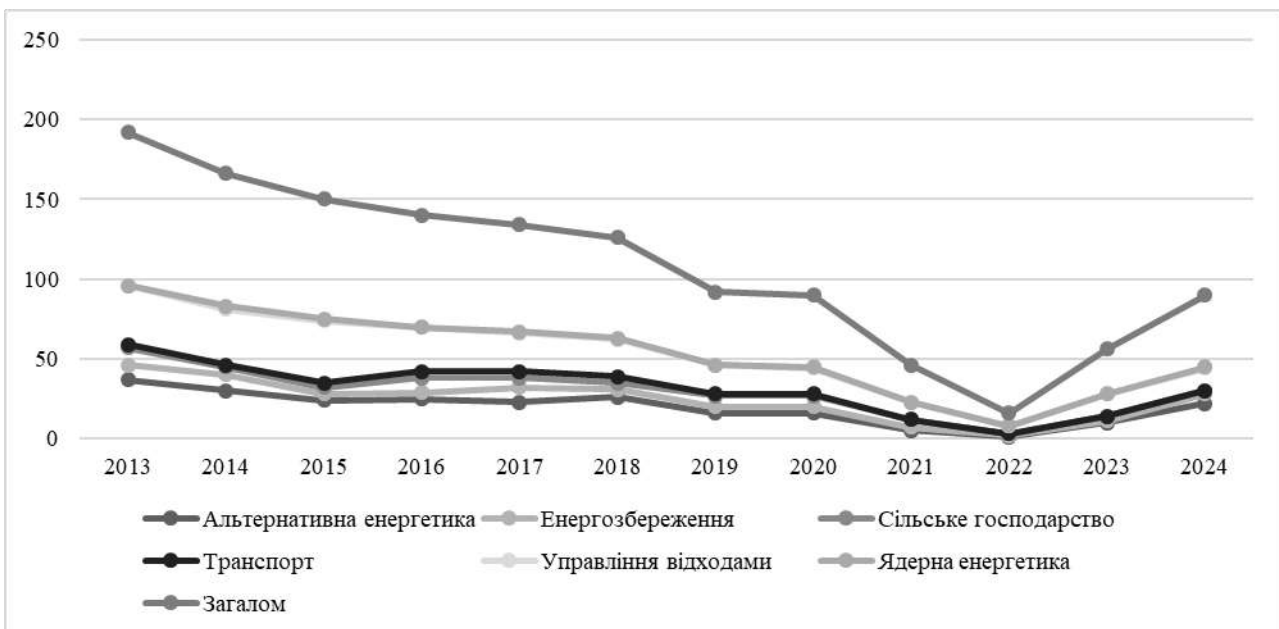

економічного розвитку [2, с. 14]. Саме тоді провідні держави та міжнародні організації усвідомили, що відновлення економіки через «зелений» стимул не лише мінімізує ризики екологічної деградації, а й формує нові джерела зростання, зайнятості та інновацій.

Захід «Європейський Союз для довкілля» (EU4Environment) є ключовою регіональною програмою, що фінансується ЄС і спрямована на допомогу країнам Східного партнерства (зокрема Україні) у збереженні їхнього природного капіталу та підвищенні екологічного добробуту людей [3]. Програма сприяє впровадженню міжнародних стандартів екологічного управління, розбудові ринку «зелених» фінансових інструментів та підтримці підприємств у розробленні та реалізації екологічно відповідальних інвестиційних стратегій.

Аналіз динаміки надходження заявок на реалізацію екологічних проєктів свідчить про суттєву трансформацію інвестиційного ландшафту протягом 2013–2024 років (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка подачі заявок патентів на винаходи в сфері зелених технологій за галузями та темп приросту/зменшення рік до року
Джерело: побудовано автором на основі [1]

Початковий період (2013–2018 рр.) характеризувався високою активністю з поступовим зниженням темпів, досягнувши критичного мінімуму у 2022 році (лише 8 заявок), що безпосередньо відображає негативний вплив глобальних та регіональних криз – зокрема пандемії COVID-19 та повномасштабного військового вторгнення – на інвестиційну спроможність підприємств. Проте дані за 2023–2024 роки демонструють стрімке відновлення: кількість заявок зросла на 250% у 2023 році та ще на 60,7% у 2024 році, що свідчить про формування стійкого тренду реінвестування в екологічні інновації

навіть в умовах воєнного часу. Пріоритетними напрямками інвестування залишаються альтернативна енергетика та управління відходами, які сумарно генерують понад 70% усіх ініціатив у поточному році. Така тенденція підтверджує, що попри існуючі бар'єри – фінансові, регуляторні та безпекові – підприємства дедалі частіше розглядають «зелені» інвестиції як ключовий інструмент адаптації, диверсифікації ризиків та відновлення своєї конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішніх ринках.

З точки зору підвищення конкурентоспроможності, «зелені» інвестиції забезпечують підприємствам цілий комплекс довгострокових переваг. По-перше, впровадження енергоефективних технологій і відновлюваних джерел енергії суттєво знижує операційні витрати, підвищуючи рентабельність у довгостроковій перспективі. По-друге, відповідність екологічним стандартам відкриває доступ до нових ринків, зокрема ринків ЄС, де «зелені» вимоги до постачальників постійно посилюються. По-третє, ESG-репутація стає критерієм оцінки для інституційних інвесторів, що полегшує залучення капіталу на вигідних умовах. Нарешті, екологічно відповідальна діяльність формує позитивний імідж підприємства серед споживачів, партнерів та громади, зміцнюючи його ринкові позиції.

Україна взяла курс на кліматичну нейтральність до 2060 року відповідно до найпрогресивніших світових стратегій. Проте наразі є 60-ою в рейтингу екологічної ефективності серед 150 країн [4, с. 146], що свідчить про значний невикористаний потенціал екологічної модернізації. Інтеграція принципів сталого розвитку в інвестиційну стратегію підприємства сприяє формуванню інноваційної моделі зростання та забезпечує його адаптивність до глобальних викликів.

Таким чином, зелені інвестиції слід розглядати не лише як витрати на екологічну відповідальність, а як комплексний інструмент забезпечення економічної стійкості, інноваційного розвитку та довгострокової конкурентоспроможності підприємств в умовах переходу до низьковуглецевої економіки.

1. Зелені технології, інновації та інтелектуальна власність в Україні. URL: <https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2026/02/infozvit-zeleni-tech-022026.pdf>
2. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf
3. Зелені інвестиції та фінанси. URL: <https://www.eu4environment.org/uk/areas-of-work/green-investment-and-finance/>
4. Чала В.С., Орловська Ю.В., Глущенко А.В. Європейські практики інвестування зеленого будівництва: Підручник Д.: ПДАБА. 2023. 148 с.

